

A név kötelez

Mire is gondolhat az ember egy olyan cím olvastán, mint amilyen Roderick Anscombe regényéé: *Gróf Drakula László titkos élete?* Természetesen egy véres rémtörténetre. Alapvetően nem csalódik nagyot, ha valaki ilyen elvárásokkal közelít a korábban pszichiáterként dolgozó amerikai író első regényéhez. Vér, rémségek, izgalmas, nemegyszer hátborzongató cselekmény – ez mind megtalálható a könyvben, mégsem sorolható egy kategóriába Bram Stoker klasszikusával. Anscombe műve ugyanis nem természetfeletti horror, nem szerepelnek benne vámpírok vagy egyéb síron túli lények, és racionálisan megmagyarázhatatlan események sem. Ez viszont nem jelenti azt, hogy a 19. század második felében játszódó történet ne méritene a vámpírmitológia szerteágazó folklórkincséből, illetve annak irodalmi és filmes feldolgozásából. Sőt, épp ez teszi különlegessé: látszólag belesimul ebbe a hagyományba, tehát felkínálja magát egy „vámpirikus” olvasatra, közben viszont ki is vonja magát alóla, mivel a vérszívó szörnyek létét félreértésen alapuló babonaként leplezi le. Belepillanthatunk egy sorozatgyilkos elméjébe, s egyúttal azt is megérthetjük, mi készítette a babonás erdélyi népeket arra, hogy a kegyetlen gyilkosságokat egy vámpírnak tulajdonítsák.

Anscombe regényének zavarba ejtő formai sajátossága az, hogy naplóformában íródott. A napló szerzője egy erdélyi nemes, Drakula László, aki párizsi orvosi tanulmányai alatt kezdi el lejegyezni napjainak legfontosabb történéseit, gondolatait, futó benyomásait. A naplóírás számára elsősorban a személyiség teljesebb megismerését célzó önvizsgálat irodalmi eszköze. „Tükör lesz számomra”, írja, „a gondolat furfangos trükkje, amellyel megragadom azt, amit nem látok.” (21.) Önmagával folytat dialógust, jelenetезve az önmegismerés egyes szakaszait, de közben a majdani olvasóiról sem feledkezik meg; a mű végén abbéli reményének ad hangot, hogy a családi könyvtárban porosodó naplót majd egyszer valaki kézbe veszi, s akkor ő föltámad az olvasó fantáziájában (551.). A napló az őszinte kitárulkozás, a személyes reflexió és az élet dolgaival való egyéni számvetés műfaja. Ez igaz Drakula László naplójára is, annyi különbséggel azonban, hogy az őszinte vallomás rövid időn belül esettanulmánnyá és kórrajzzá, egy kényszeres gyilkos kórrajzává válik. Egy olyan férfi feljegyzéseit olvashatjuk itt, aki fokozatosan ébred rá arra, ki is ő valójában, micsoda ösztönök és leküzdhetetlen késztetések munkálnak benne. Kénytelen felismerni, majd hosszas tusakodás

és öncsalás után elfogadni is azt a tényt, hogy egy idegen, egy vad-állat, egy gyilkos szörnyeteg lakozik a lelkében, aki időnként átveszi tettei felett az irányítást. A zavarba ejtő ebben az, hogy mi, olvasók, rá vagyunk kényszerítve arra, hogy együttgondolkodjunk vele, s megpróbáljuk megérteni őt. De milyen készletéről is van szó közelebről?

A vér és a kéj iránti együttes vonzódásról: László a fiatal, még szűz lányokhoz vonzódik ellenállhatatlan erővel, beléjük szeret, őszinte szerelemmel, de utána mégis megöli őket – az első kettőt még feltékenységből, a többit már az ölés és szexuális aktus együttes, minden másnál nagyobb, szinte önkívületbe döntő gyönyöréért. „Kevesen mondhatják el magukról, hogy szerelmük annyira pusztító és követelőző, hogy feltépik szerelmük nyakát, és megisszák az áldozat utolsó szívdobbanásig feltörő sűrű, sötét vérért.” (435.) Az imádat és a kegyetlenség kéz a kézben jár: „A szerelem az előjáték, ami felszabadítja a vágyamat, és beteljesíti véres szerelmemet.” (506.) Csoda-e hát, ha a gróf kastélyának közelében fekvő városka lakosain, akik egyébként is hisznek az ártó szándékkal visszajáró élő halottakban, eluralkodik a pánik, és csakhamar „vámpír”-ként kezdik emlegetni az ismeretlen testet, ajtókra aggatott fokhagymafüzérekkel és keresztekkel próbálván védekezni ellene?

A létségsbeesett rettegés atmoszférájának eluralkodásához nagyban hozzájárul a tífusz terjedése is, melynek megfékezésében maga a gróf jár az élen: életét kockáztatva járja a betegeket, és igyekszik meggyógyítani, akit még lehet, s csökkenteni fájdalmát annak, aki már menthetetlen. Ezért csakhamar (a sors kegyetlen iróniája!) szentként kezdik őt tisztelni. Ezzel egy időben viszont, anélkül, hogy tudnák, milyen közel is járnak az igazsághoz, maguk között a „halál angyalai”-ként (396.) hívják őt és betegápoló kísérőit. A betegségtől és a „vámpirtól” való rettegés csakhamar összekapcsolódik a nép tudatában, s egy olyan helyzet áll elő, amit az *Oidipusz királyból* ismerünk: „Az egyszerű nép szemében a járványt büntetésként küldték a közösségre, mert magunk között rejtegetjük ezt a szörnyeteget. Csak, ha rájövünk, ki az és elpusztítjuk a régi módszer szerint, csak akkor szabadulhatunk meg a betegségtől.” (404.) Ez be is következik: amikor a felügyelő letartóztatja az állítólagos gyilkost, a csöcselék erőszakkal kiragadja őt a rendőrség karjaiból, s karóval döfi át (az egyébként ártatlan férfi) szívét.

Nem véletlenül fonódik össze ilyen szorosan a regény világában a vámpír garázdálkodása és a pusztító járvány terjedése: egymás metaforáiról van ugyanis szó. A vámpír harapásával megfertőzi az áldozatot, halhatatlansággal „ajándékozta meg” vagy inkább sújtja őt, és benne is leküzdhetetlen és gyilkos vágyat ébreszt a vér(szívás) iránt. Az áldozatok tehát újabb és újabb áldozatokat szednek, ami nagyban emlékeztet a fertőzés útján terjedő betegségek pusztító hatására. Érdemes emlékeztetni rá, hogy Stoker *Drakulája* az irodalomban és filmművészetben egyaránt népszerű ún. inváziós horror alapító szö-

vegének számít. Ennek megkülönböztető vonása a természeti és természetfeletti, kultúra és a természet, élő és holt, emberi és állati világ közti határokat áthágó monstrok váratlan felbukkanása, amelyek vagy apokaliptikus méretű pusztítást visznek véghez, vagy pedig hatalomátvételre készülve magukhoz teszik hasonlatossá az egyszerű halandókat.

Nemcsak a regény babonás szereplői vesznek részt a gonosz megalkotásában, hanem a szerző, Anscombe is. Kezdetről fogva, nagyon átgondoltan és helyenként felettébb szellemes módon demonizálja vagy ha tetszik „vámpirizálja” Drakula László alakját. Némi túlzással mondhatjuk azt, hogy már a névadással mindent eldöntött. Ha a – román nyelvben sárkányt és ördögöt egyaránt jelentő, történelmileg is referencializálható – „Drakula” helyett egy hétköznapibb vagy irodalom- és filmtörténetileg kevésbé terhelte névvel ajándékozta volna meg főhősét, a történet úgy is működött volna – igaz, nem mozgósított volna az olvasók tudatában annyi irodalmi és képi emléket, mint emez. Így viszont a hírhedt vérszívó gróf neve, noha csak a mű elején és a végén hangzik el (a főszereplőt vagy Lászlóként, vagy gróf úrként emlegetik a többiek!), az egész történetre baljós árnyékot vet. Ezt persze csak mi, mai olvasók érzékeljük, hisz számunkra a „Drakula” nem egyszerű családnév, hanem gazdag szimbolikus holdudvarral rendelkező szó. A napló utolsó bejegyzése 1888 áprilisában való, a *Drakula* című regény viszont csak 1897-ben jelent meg. A regény szereplői tehát nem olvashatták Stoker művét, ezért a név iránt sem viseltek semmiféle előítéllettel, nem volt az a számunkra sem vészjósoló, sem félelmetes. Erdélyben és a Monarchia magyarlakta részein a név – a család harcokban elesett férfitagjai miatt – a hazaszeretet és a hősiesség konnotációját hordozza. Párizsban azonban nem ismerik. Charcot professzort is (Freud majdani mesterét, akinek előadásait az ifjú László is buzgón látogatja) csak a név szokatlan, idegyszerű hangzása ragadja meg (12.).

A néven kívül természetesen a vér iránti ellenállhatatlan vonzódás és az erdélyi származás köti a címszereplőt a rettegett vámpír alakjához. Érdemes mindkettővel kapcsolatban még néhány észrevételt tenni.

László orvosként kerül először közelebbi kapcsolatba az emberi vérral. Gyerekkorában fél tőle, az egyetemi évek alatt azonban sikerül legyőznie viszolygását, olyannyira, hogy e „csodálatos anyag” (105.) teljesen elvarázsolja. Amikor egy beteget kezére cseppent vért, dacolva a fertőzés veszélyével, megkóstolja, nincs még szó sem gyilkolási, sem szexuális gyökerű kényszerről, inkább csak afféle szélsőségről, vakmerő kíváncsiságról. Amikor azonban egy prostituált szifilisszel fertőzi meg, a vér a végzet és a büntetés képzetével kapcsolódik össze. Érdekes, hogy a BBC 2006-ban vetített, meglehetősen szabados, ha tetszik kreatív *Drakula*-adaptációjában (rendezte: Bill Eagles) szintén felbukkan a vérbajmotívuma, más összefüggésben persze, mint Anscombe regényében. A történet egyik szereplője,

Holmwood, aki apjától örökölte a gyógyíthatatlan kórt, a teljes vér-átömlesztéstől reméli állapota javulását. Anyagi segítséget nyújt tehát egy, a vér kultikus imádatán alapuló szektának, hogy azok meghívassák Londonba legnagyobb Mesterüket, aki egyedül képes elvégezni a kockázatos beavatkozást. Mondanom sem kell, kicsoda ő, s azt sem, a dolgok nem a várakozásoknak megfelelően alakulnak... De térjünk vissza a mi Drakulánkhoz!

A vér motívumán keresztül Ancombe ügyesen beleszövi a történetbe a *Csiperózsika* egyik epizódját is, s ezzel mintegy vámpirizálja az ismert mesei szűzsét (akárcsak teszi ezt Angela Carter kísérteties Piroska-átirataiban vagy Neil Gaiman a Hófehérke értékrendjét felforgató zseniális travesztíájában). Két jelenetről van szó, melyek egymásnak tükörképei. Mindkettő erotikus töltetű, az első még visszafogottabban utal a szexualitásra, a második már nyíltan és némi obszcenitástól sem mentesen. László párizsi unokahúga, Nichole, aki a nyarakat a Drakula család kastélyában töltötte, egy, az ébredező szexualitással elegy gyermeki játszadozás során fennakad az elhanyagolt kert terebélyes rózsabokrának indáiban. Nem tud szabadulni, ezért, bármennyire is sérti a büszkeségét, kénytelen unokatestvére segítségét kérni – akitől azelőtt nem sokkal kobozott el egy neki szóló szerelmes verset. László nem sieti el a dolgot, kiélvezi a helyzet minden örömteli pillanatát. Óvatosan fejti ki a tüskék fogságából a kacér lányt: „Majdnem egymáshoz ért az arcunk, lenéztem bimbózó mellei körvonalára, ahogy emelkedtek és süllyedtek, belélegeztem a fiatal lány bőrének tiszta pézsmaillatát, ezen a meleg, nyári délutánon.” (27.) Egy tüske belefúródik Nichole karjába, s nyomában kísérken a vér. A fiú kihúzza a tüskét, de a vérzést már nem állíthatja el, mert a lány, megmagyarázhatatlan félelemtől hajtva, elrohan. A második hasonló jelenet főszereplője László szeretője, egy alig felserdült, ugyanakkor érzéki vonzerejével nagyon is tisztában levő és azzal mesteri módon bánó cukrászlány, Estelle. A lány egy alkalommal azzal „tréfálja” meg titkos pesti találkaik egyikére érkező kedvesét, hogy halottnak tettet magát és meztelen mozdulatlanágban várja be őt. Arra kíváncsi, miként reagál majd László az őt ért veszteségre. A férfi kezdetben tényleg bedől a színjátéknak, s kétségbeesetten próbálja újjáéleszteni a lányt. Miután azonban rájön a turpisságra, az újjáélesztés örve alatt végigtapogatja az egyre inkább izgalomba jövő lány testét, s végül magáévá teszi őt. A nekrofil árnyalatot kapó közösülés alatt az ajándékba hozott rózsacsokor kettejük közé kerül, s a tüskék belefúródnak a lány testébe, az egyik éppen „mellének finom, fehér bőre alá”. (286.) A tövis kiszabadítása itt már a vér eksztatikus gyönyört okozó megízlelésébe torkollik: „A szűrés helyén egy csepp sötét vér sötétlett, megdagadt, de mielőtt a két mell közötti árokba futott volna, előrehajoltam és megcsókoltam a helyét, a számmal ittam fel a vért.” (uo.) A jelenet nemcsak visszaidézi a gyermeki Nichole-epizódot, hanem előrevetíti a lány későbbi halálát is. A tövist ugyanis egy hajlott török kardhoz hasonlítja

a napló írója; mintha már tudná, hogy a közeljövőben pont egy ilyen fegyverrel oltja majd ki a lány életét.

A vér szimbolikája szempontjából figyelmet érdemel még az a cselekményszál is, amely a korban népszerű titokregények tematikus repertoárjából merít. Drakula Lászlót megkörmökezi egy Magyarországi függetlenségének kivívásán ügyködő Ausztria-ellenes összeesküvés feje, Radó ezredes. A Magyar Liga nevű titkos társaság, mely magas rangú államférfiak hallgatólagos támogatását is élvezi, szeretné a tagjai közt tudni a grófot, akinek felmenői közül már többen is hőstettekkel bizonyították a magyar hazához való hűségüket. A beavatás alkalmával hangzik el az az egyébként korántsem meglepő, sőt nagyon is helyénvaló kérdés, ami a vámpír hagyomány felől nézve viszont sajátos mellézköngét kap: „Hajlandó vérét áldozni az ügyünkért?” (237.) A vér itt a hűség, a patrióta elkötelezettség fokmérője. László beleegyező választ ad, naplójából viszont tudjuk, hogy nem veszi komolyan a magyar tisztek romantikus fantazmagóriáit, s a tagságot csupán fedőtevékenységként, alibiként használja, hogy szabadabban hódolhasson a vér és a kéj gyönyöreinek. Nem a sajátját, hanem mások vérét ontja, s nem a hazáért, hanem egyedül perverz vágykielégítésből. Később kiderül, hogy Radóék „véresen komolyan” gondolták a felkelést, s a kezdeti kisebb kudarcok ellenére sem adták fel a reményt és a titkos küzdelmet. Az olvasó pedig elmorfondírozhat azon, hogy talán másképp alakult volna a ma-

Váróteremben (türelmes kis virágok – floverindo mizeririsimindo), 2000

gyar függetlenség ügye, ha hősünk nem a neve által kiszabott végzet szerint cselekszik...

A címszereplő vámpirizálása a *Drakulából* (és más vámpírtörtétekből is) ismert további jellegzetes motívumok bevonását is magába foglalja. Ilyen például a vámpírok láthatatlansága a tükörben. László az önmagával való meghasonlottság, a lelkében felfedezett idegen erő miatti elidegenedés előrehaladt állapotát ekképpen próbálja meg érzékeltetni naplójában: „Ha borotválkozás közben a tükörbe nézek, szinte nem is látom magam. Bizonyos értelemben saját magam számára megszűntem fizikai valóban létezni.” (179.) Ismételten a névvarázs okolható azért, hogy e nyilvánvalóan figuratív értelmű kijelentés a szószertiség pólusa felé mozdul el. (Stokernél Jonathan Har-ker borotválkozás közben veszi észre, hogy a háta mögött álló szállásadója, a gróf nem látszik a tükörben). Tipikus és elmaradhatatlan szereplői egy valamirevaló vámpírtörténetnek a denevérek. Ismeretes, hogy Drakula gróf is nemegyszer denevérré változva cserkészti be áldozatait. A mi Drakulánk természetesen nem képes ilyen metamorfózisra, ez azonban nem akadályozza meg Anscombe-ot abban, hogy (a hangulat megidézése végett) két denevéres hasonlatot is elhelyezzen a szövegben. „Ezek a kérdések úgy keringtek körülöttem, mint a denevérek egy nyári estén, amelyeket inkább sejtünk az égen, mintsem látnánk őket.” (159.) A második példában László már önmagát azonosítja egy halott denevérral. A bűnösségére gyanakvó fel-

Váróteremben (türelmes kis virágok – flowerindo mizeririsimindo), 2000

ügyelő kérdezősködését és szimatolását ekképen jellemzi: „Alaposan meg akart gyötörni vele, mint a kutya a halott denevért: megszimatozza, a foga között rázza, mire minden kétséget kizárva meggyőződik róla, hogy az állat halott.” (474.)

A vámpirizálás eljárásaiként tarthatók számon a szereplők azon nyilatkozatai is, amelyek hol komolyan, hol szellemeskedve László személyiségének ördögi oldalát igyekeznek kidomborítani. „László, maga egy született ördög” – jegyzi meg Radó ezredes grófunk ravaszágára utalva (302.), s nagyjából ugyanilyen értelmű a barát, Lothar mondata is, aki ördögfiókanak aposztrofálja őt (471). Doktor Czernin, a város orvosa tifuzos lázában rossz szellemnek nézi Lászlót, aki azért jött, hogy magával ragadja őt a pokolba (365.). A címszereplő önjellemzése is hozzájárulnak a sátni karakter megerősítéséhez. A gyerekkori barát, Gregory megbocsátó ölelését így jellemzi naplójában: „Szorosan átkarolt, mintha magával az ördöggel birkózna.” (381.) Egy másik bejegyzésében pedig ezt írja: „Szentnek hisznek, pedig maga vagyok a megtettesült gonosz, az ördög epitómiája.” (439.)

Stoker művének fontos horrosztikus rekvizituma a gróf kastélya, mely a gótikus regények félelmetes, kísértetjárta épületeit idézi fel. Erre játszik rá Drakula László kiterjedt családi birtokon fekvő „szélgárta, ódon kastély”-a (420.) is, melyre Nichole így emlékszik vissza: „Ha híján is volt a modern kényelemnek, ez csak még jobban hozzájárult tekintélyes, gótikus megjelenéséhez. (...) Egyesek nagy kiadásokba, hogy azt mondjam, adósságokba bocsátkoznak, hogy vidéki házaikat középkori romokká alakítsák, és itt van ön, aki mindezt eredeti, hamisítatlan valójában birtokolja.” (uo.) Hozzá kell tenni, hogy az említett gyerekkori nyaralások emlékei is hozzájárulhattak ahhoz, hogy a Drakula-kastély ilyen romantikus épületként maradt meg a lány (itt már középkorú asszony) emlékezetében. A gótikus kastély toposza még egyszer megjelenik a műben, kicsinyített formában. László majdani szerelme és második áldozata egy „gótikus emlékműhöz hasonlatos” (193.) tortát készít a gróf feleségének születésnapjára. A műalkotásnak is beillő édességet aztán a férj szeli fel. Ez az ünnepélyes aktus a cukrászlány szexuális beavatását (szüzesség elvesztése) és a szerelmi kapcsolat véres zárlatát egyaránt előrevetíti: „(...) belemártottam a kést a sértetlen, hófehér tortába. Belül pazar volt és sötét, telis-tele nedvedző áfonyával (...)” (197.)

Nemcsak egyes ételek, hanem bizonyos italok fogyasztása is szimbolikusan tekinthető a regényben. Ilyen az abszint, amit László párizsi tartózkodása alatt fogyaszt. A meglehetősen keserű fehér ürömből, ánizsból és édesköményből készült szeszes ital épp ebben az időben vált, nagyrészt a bohém művészeknek köszönhetően, kedvelt itallá. Van azonban egy olyan jelképisége is, amit Francis Ford Coppola Drakula-filmje (1992) bontott ki igazán. A film egyik, Londonban játszódó jelenetében Drakula egy vendéglőbe invitálja vagy inkább csábítja Minát, ahol aztán abszintot rendel neki. A mit sem

sejtő lány a méregerős pálinkát, a korabeli rituálénak megfelelően (cukor), el is fogyaszta. Az epizód egy antikrisztusi beavatás jellegét ölti: a keserű ital az úrvacsorai bor, az édes cukor pedig a „Föld sója”-ként aposztrofált Megváltó (Máté 5,13) negatív megfelelőjének tekinthető. A só fertőtlenít és tartósít, a cukor viszont az (erkölcsi) bomlás szimbólumaként értendő. Erre az összefüggésre Caterina Schiavon mutatott rá.¹ Tanulmányában még hozzáteszi azt is, hogy az üröm a Biblia szövegvilágában negatív konnotációt hordoz, mivel a Jelenések Könyvében (8, 11) az égből aláhulló, vizeket megmérgező csillagon keresztül az Antikrisztus személyével kerül összefüggésbe: „A csillag neve pedig Üröm, és ürömmé lett a vizek harmada, és sok ember meghalt a vizektől, mert azok keserűvé váltak”. Drakula László absztintivására tehát (a filmbéli jelenet és a bibliai szövegösszefüggések felől) az ördöggel való eljegyzést megpecsételő aktusként is tekinthetünk. A naplóban a következőt olvassuk: „Vajon az üröm keserű íze emlékeztet ebben az olajszerű italban a halál ízére?” (164.) Véletlen-e ezek után, hogy nem sokkal a hivatkozott italozás után kerül sor a fiatal László első kéjgyilkosságára?

Ancombe a regénycselekmény idejére, tehát a 19. század második felére jellemző műfajok szerepköreinek és cselekménymintáinak megidézésén keresztül írja újra (racionalizálja) a vámpírmitológia egyes elemeit.

A regény első, Párizsban játszódó része (5-171.) a Balzac és Stendhal műveivel fémjelezhető társadalomkritikai és lélekelemző karrierregények narratív megoldásait követi. Egy beavatástörténetről van szó: egy tapasztalatlan, merész ideákat kergető vidéki (ráadásul idegen) fiatalember párizsi „nevelődését” kísérelhetjük figyelemmel. A társadalmi és szakmai elismertség kivívásáért folytatott küzdelmeit, szerelmi sikereit és botlásait. A kezdetben nagy reményekkel biztató út az erkölcsi romlás széles ösvényébe torkollik. Tanúi lehetünk hő-sünk apró megalkuvásainak, fokozatos meghasonlásának és végső illúzióvesztésének is. Drakula László tölti be tehát a beavatandó jelölt (adeptus) szerepkörét. Az adott világban (párizsi arisztokrácia és nagypolgárság) otthonosan mozgó, annak visszásságát már jól ismerő és ezt ki is használó *beavató* szerepkörét újdonsült barátja, Lothar tölti be. A szűz szerepe a kérőktől körülrajongott Nicholé, aki jó útra terelhetné Lászlót, ő viszont mégis a másik utat választja, azt, amit a prostituálttal, Staciával való kapcsolata jelöl ki a számára.

A regény második, Erdélyben játszódó részében a szerző a Dosztojevszkij-féle polifonikus regény, egész konkrétan pedig a *Bűn és bűnhődés* alaphelyzetét és elbeszélői stratégiáit hasznosítja. A sorozatgyilkosságok ügyében nyomozó Kraus felügyelő és a gyilkos gróf kapcsolata emlékeztet Raszkolnyikov és Porfirij vizsgálóbíró feledhetetlen párosára. A felügyelő nem tudja, esetleg csak sejti, hogy a „vámpírgyilkosságok” mögött Drakula László áll, de ennek a lehetőségnek a komolyabb mérlegelését elodázza. Noha szüntelenül a kriminalisztika tudományának haladó módszereit emlegeti, nem olyan

¹ *La parola al cibo*. In: BRUGO, Isabella – FERRARO, Guido – SCHIAVON, Caterina – TARTARI, Manuela: *Al sangue o ben cotto. Miti e riti intorno al cibo*. Roma, Meltemi 2001, 70-77.

agyafúrt, mint orosz kollégája. Többször – szó szerinti és átvitt értelemben is – karnyújtásnyira kerül a megoldástól, mégsem él a lehetőséggel, s hagyja magát félrevezettetni a gróf hamis sugalmazásaitól és álnok cseleitől. Dosztojevszkij művével ellentétben itt a gyilkos a nagy manipulátor, s a nyomozó az, aki ezt nem veszi észre, és sorozatosan lépre megy. Amikor a végén László – hogy a hamisan megvádolt és bebörtönzött barátját mentse – feladja magát a rendőrségen, és részletesen beszámol a bűnténysorozat körülményeiről, Kraus nem hisz neki, s beismerő vallomását nemes gesztusként értékeli.

Anscombe műve meggyőzően kérdőjelezi meg a magas és populáris irodalom közti, gyakran mesterségesen kreált oppozíciót. A feszült, izgalmas, horrorisztikus hatáselemekkel is dolgozó történet nem zárja ki az árnyalt lélekrajzot és a különböző irodalmi és művészeti hagyományokkal folytatott szövegszintű dialógust sem. Olyan regényről van szó, amely végig képes fenntartani az érdeklődést. Nem hatásvadász fordulatokkal, hanem a történetet uraló narratív szólam egyediségével, a szükségszerűség logikáját érvényesítő cselekménybonyolítással és az intertextuális utalások jelentéssokszorozó játékával.

Csallóköz, 2000

